

Instructional Technology Work Group on Information Competence (November 16 - 17, 1995) [Електронний ресурс] / URL: http://www.calstate.edu/lr/Archive/info_comp_report.shtml

REFERENCES

1. Azadova, E. V. (2012). Zastosuvannya IKT u metodychniy systemi navchannya «dyskretnoyi matematyky» dlya formuvannya informatsiynykh kompetentnostey. [The use of ICT in the methodical system of teaching «discrete mathematics» for the formation of informational competences]. Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti. [in Ukrainian]
2. Bykov, V. Yu. (2010). ta in. Osnovy standartyzatsiyi informatsiyno-komunikatsiynykh kompetentnostey v systemi osvity Ukrainy [Basics of standardization of information and communication competences in the education system of Ukraine]: metod. Rekomendatsiyi. K.: Atika. 88 s. [in Ukrainian]
3. Voytovych, O. P. (2021). Fakhova pidhotovka maybutnikh uchyteliv pryrodnychyykh nauk. [Professional training of future teachers of natural sciences]. Naukovi zapysky. Vypusk 194. Seriya: Pedahohichni nauky. Kropyvnyts'kyu, S. 13–17. [in Ukrainian]
4. Milayeva, I. I. (2019). Suchasni metody pidhotovky maybutn'oho fakhivtsya-ahrarya. Udoskonalennya osviti o-vykhovnoho protsesu v zakladi vyshchoyi osvity [Modern methods of training a future agricultural specialist. Improvement of the educational process in the institution of higher education]. Melitopol'. Vypusk 22. S. 104–111. [in Ukrainian]
5. Ovcharuk, O. V. (2009). Osoblyvosti zaprovadzhennya kompetentnisnogo pidkhodu: dosvid ukraiyiny ta kraiyin Yevropy [Peculiarities of introducing the competence approach: the experience of Ukraine and European countries]. Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti. [in Ukrainian]
6. Petruk, V. A. (2006). Model' formuvannya fakhovoyi kompetentnosti v maybutnikh vypusknykiv tekhnichnykh VNZ u protsesi dvostupenevoho navchannya [Model of formation of professional competence in future graduates of technical universities in the process of two-stage training]. [Elektronnyy resurs]. «Pedahohichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku». [in Ukrainian]
7. Rams'kyu, Yu., Oleksyuk, V. (2008). Formuvannya informatsiynoyi kul'tury maybutnikh uchyteliv matematyky u protsesi zastosuvannya ta vvychnennya merezhnykh tekhnolohiy. [Formation of information culture of future mathematics teachers

in the process of using and studying network technologies]. Ternopil': TNPU. [in Ukrainian]

8. Rudyk, A. V. (2021). Innovatsiyni tekhnolohiyi kompetentnisno oriyentovanoi pidhotovky maybutnikh uchyteliv matematyky do tekhnolohizatsiyi osviti oho protsesu v umovakh profil'noyi shkoly. [Innovative technologies of competence-oriented training of future mathematics teachers for the technologization of the educational process in the conditions of a specialized school]. Kropyvnyts'kyu. S. 226–229. [in Ukrainian]

9. Semenys'hyna, I. V. (2014). Rol' i mistse komp'yuternoyi tekhniki u navchanni matematyky u vyshchomu navchal'nomu zakladi. [The role and place of computer technology in teaching mathematics in a higher educational institution]. Dnipropetrovsk: S. 38–41. [in Ukrainian]

10. Spivakovs'kyu, O. V. (2003). Teoriya i praktyka vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy u protsesi pidhotovky studentiv matematychnykh spetsial'nostey. [Theory and practice of using information technologies in the process of training students of mathematical specialties]. Kherson: Aylant, 229 s. [in Ukrainian]

11. Information Competence in the CSU: A Report Submitted to Commission on Learning Resources and Instructional Technology Work Group on Information Competence (November 16 - 17, 1995). [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КАПІТАН Тетяна Анатоліївна – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов у школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KAPITAN Tetiana Anatoliivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic languages, foreign literature and methods of their teaching, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: methodology of foreign language teaching in school.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2024 р.

УДК 378.06:378.14

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-176-180

КИРИЧЕНКО Олена Іванівна –

кандидат мистецтвознавства, доцент

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2879-3300>

e-mail: olivki777@gmail.com

ГАРБУЗЕНКО Лариса Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1337-4568>

e-mail: LarGarbuzenko@gmail.com

АКТУАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОЇ ГАЛУЗІ

Розглядається проблема актуалізації комунікативних компетентностей у навчальній підготовці майбутніх фахівців мистецької галузі. Виявлені підходи до означеної теми з боку дослідників, показані багатозначні аспекти у визначенні самого поняття «комунікативні компетентності», їхня важливість у навчальному процесі вищих навчальних закладів. Метою статті є виявлення аспектів актуалізації комунікативних компетентностей під час професійної підготовки спеціалістів мистецької галузі, які сприяють ефективності у формуванні професійних навиків та вмінь, допомагають орієнтуватися студентам мистецьких спеціальностей у сучасному соціокультурному просторі, активізують творчу діяльність. У ході дослідження проблеми розглянуто специфіку художньої комунікації, сутність якої полягає у взаємодії автора і реципієнта,

що відбувається в інтелектуально-творчому контакті і базується на ґрунті ціннісно-сміслових відносин. Підкреслено, що в даному комунікаційному діалозі існує третій компонент, яким є сам художній твір, що стає своєрідним каналом інформаційного повідомлення. У розумінні змісту, що несе в себе художній твір, важливе значення набувають розуміння художньої мови та інтерпретація змісту твору. Не менше значення має сприйняття реципієнтом інформації, що закладена у художніх об'єктах, яка відрізняється умовністю висловлювання, тому реципієнт має бути налаштований на сприймання в будь-якому творі не самої реальності, а її художнього відображення в образах. У процесі формування комунікативних компетентностей у студентів мистецького напрямку необхідно виробити комунікативні стратегії, які забезпечують міждисциплінарний дискурс, поєднання різних методологічних підходів багатьох навчальних дисциплін та інтегративний підхід до навчання. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що формування і розвиток комунікативних компетентностей відбуваються протягом усього періоду навчання. Для отримання очікуваних результатів необхідно розробити ефективні комунікативні стратегії, які покращують набуття знань, умінь і навиків. Важливо створити спеціальні педагогічні умови для активізації творчої діяльності студентів, яка є вищим рівнем сформованих компетентностей. У подальшому важливо дослідити специфіку та типи комунікативних стратегій та визначити, яким чином вони здатні посилити роль комунікативних компетентностей у навчанні студентів мистецьких спеціальностей.

Ключові слова: Комунікативна компетентність, художня комунікація, художня образність, інформаційне повідомлення, сприйняття мистецтва, комунікативна стратегія, творча діяльність.

KIRICHENKO Olena Ivanivna –

Ph.D., associate professor,

Central Ukrainian State University Volodymyr Vynnychenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2879-3300>

e-mail: olivki777@gmail.com

GARBUZENKO Larisa Volodymyrivna –

Ph.D., associate professor,

Central Ukrainian State University Volodymyr Vynnychenko.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1337-4568>

e-mail: LarGarbuzenko@gmail.com

UPDATE OF COMMUNICATIVE COMPETENCES IN FUTURE SPECIALISTS IN THE ART FIELD

The article examines the problem of actualizing communicative competences in the educational training of future specialists in the art field. The researchers' approaches to the given topic are revealed, the multifaceted aspects in the definition of the very concept of «communicative competences» are shown, and their actualization in the educational process of higher educational institutions. The purpose of the article is to identify aspects of the actualization of communicative competences during the professional training of specialists in the art field, which contribute to the efficiency in the formation of professional skills and abilities, help students of art specialties to navigate in the modern socio-cultural space, and activate creative activity. During the study of the problem, the specifics of artistic communication were considered, the essence of which is the interaction between the author and the recipient, which takes place in intellectual-creative contact and is based on value-meaning relations. The authors emphasize that in this communication dialogue there is a third component, which is the work of art itself, which becomes a kind of channel of informational message. Understanding the artistic language and interpreting the content of the work are important in understanding the content of a work of art. No less important is the recipient's perception of the information embedded in artistic objects, which is distinguished by the convention of expression, therefore the recipient must be tuned to perceive in any work not reality itself, but its artistic reflection in images. In the process of forming communicative competences in art students, it is necessary to develop communicative strategies that provide interdisciplinary discourse, a combination of different methodological approaches of many educational disciplines, and an integrative approach to learning. As a result of the research, it was found that the formation and development of communicative competences take place during the entire period of education. To obtain the expected results, it is necessary to develop effective communication strategies that improve the acquisition of knowledge, skills and abilities. It is important to create special pedagogical conditions for the activation of creative activity of students, which is the highest level of formed competences. In the future, it is important to investigate the specifics and types of communicative strategies and determine how they can strengthen the role of communicative competences in the education of students of art specialties.

Key words: communicative competence, artistic communication, artistic imagery, informative message, perception of art, communicative strategy, creative activity.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні вимагає від навчання у вищих навчальних закладах обов'язкового оволодіння майбутніми фахівцями певними компетентностями, навичками та вміннями. Серед актуальних складових професійної майстерності важливу роль відіграють комунікативні компетентності, зокрема певне значення вони набувають у мистецькій освіті, де виявляються їхні основні функції – сприяти проявам творчої індивідуальності, вмінню взаємодіяти з людьми і працювати в групі, вмінню опановувати певними соціальними ролями, що можуть виникати в колективі, а також вмінню вирішувати проблеми широкого спектру. Сьогодні, коли Україна

опинилася в умовах воєнних часів, комунікативні компетентності набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідницькій літературі є багато матеріалів, що присвячені виявленню різних аспектів комунікації та комунікативних компетентностей у навчальному процесі: існує сформована теорія комунікації, в межах якої розглядаються її загальна специфіка (Г. Г. Почепцов), її місце у філософії сучасної освіти (О. Красільнікова) та під час професійної підготовки майбутніх фахівців (І. Матійків), її особливості у процесі дистанційної освіти (Г. А. Богатирьова, Н. А. Бойчук, Л. А. Олексієнко), її характеристики в умовах розвитку інформаційних технологій (Л. Дідух, Н. Баловсяк, Т. Хома і М. Малеш). Дослідники підкреслюють важливість

оволодіння комунікативними компетентностями студентами різних спеціальностей (М. М. Бойко і О. Т. Винничук, Г. Гладких і С. Шаров, Л. Гавриляк, О. Корняка, Л. Руденко) і визначають роль діяльнісного підходу у розвитку самостійної творчої активності здобувачів вищої освіти (О. Кравченко-Дзондза, Л. І. Снявська). Важливим аспектом у виявленні специфіки комунікації у мистецькій галузі є процес створення художнього тексту, а також роль інтерпретації образу (Л. Шевчук, Г. Косарева, Н. Лупак). Незважаючи на різнобічні аспекти комунікативних компетентностей, на які звертають увагу дослідники, тут залишається безліч можливостей для актуалізації нових питань, зокрема важливою є проблема формування комунікативних компетентностей у студентів мистецького напрямку навчання.

Метою статті є виявлення аспектів актуалізації комунікативних компетентностей під час професійної підготовки спеціалістів мистецької галузі, які сприяють ефективності у формуванні професійних навиків та вмінь, допомагають орієнтуватися студентам мистецьких спеціальностей у сучасному соціокультурному просторі, активізують творчу діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасна вища освіта заснована на формуванні у студентів певних компетентностей, які надають не тільки можливість отримати знання і вміння під час навчання, а й сформувати здатність орієнтуватися в широкому колі проблем, які виникають у різних сферах життя. Саме компетентнісний підхід забезпечує якість професійної освіти, дозволяючи майбутнім фахівцям більш активно використовувати отримані знання в професійній діяльності. Вміле використання людиною комунікативних компетентностей демонструє її здатність до контактів, готовність бути включеною до осмисленого життя в соціумі з можливістю вирішувати різнобічні питання. Функціонально комунікативні компетентності спрямовані на адаптацію людини до соціального середовища. Л. В. Кнодель підкреслює, що «компетентність – ознака соціально зрілої, сформованої особистості» [2, с. 69]. Під комунікативною компетентністю розуміють готовність і вміння використовувати на практиці набуті знання, навички та вміння, готовність до професійної діяльності. Тільки в конкретній діяльності може проявитись здатність до комунікації.

Сучасне суспільство характеризується наявністю альтернативного комунікативного середовища, тобто можливістю заміни будь-якого повідомлення будь-яким іншим [6, с. 19], що так чи інакше відображається у соціокультурному просторі та існуванні в ньому людини. Навчання в умовах сьогодення потребує вміння використовувати комунікацію не тільки як набутий у практичному житті досвід спілкування з людьми, а й як засіб використання знань у майбутній діяльності фахівця на достатньому рівні.

Процес комунікації як явище – складна форма сумісної діяльності людей, яка припускає обмін інформацією, тобто орієнтована на двостороннє

спілкування: одна сторона передає інформацію, друга сторона її сприймає. При даному обміні важливо, щоб інформація, якою обмінюються дві сторони, була сприйнятою, зрозумілою, в чому полягає основна мета комунікації. Однак слід зауважити, що під час комунікації люди не завжди однаково сприймають одну і ту ж інформацію, тому метою спілкування між людьми є досягнення такого рівня сприйняття інформації, який дозволить досягти взаєморозуміння.

Визначень самого поняття «комунікація», а також категорії «комунікативна компетентність», в науковому середовищі доволі багато. Виокремлюється декілька основних видів комунікації, серед яких вербальна, невербальна і паравербальна комунікації, міжособистісні, формальні і неформальні, міжкультурні, міжнаціональні, маркетингові комунікації тощо. О. Кравченко-Дзондза визначає такі складові комунікативного процесу: «лінгвістична (мовна), соціолінгвістична (вміння використовувати мовний матеріал відповідно до контексту), соціокультурна (вміння користуватися знаннями історії, культури, традицій і звичаїв країни...), дискурсивна, стратегічна і соціальна» [3, с. 206]. Тобто «комунікація – це багатогранний феномен, пов'язаний із вивченням виробництва, передачі та споживання значень через різні засоби комунікації (усні, друковані, радіо, фільми, комп'ютерні мережі) в безлічі контекстів (міжособистісних, расових, культурних, політичних, організаційних, міжнародних)» [7, с. 182].

Окремим явищем можна вважати художню комунікацію. За Л. І. Снявською, художня комунікація є «міждисциплінарним об'єктом, який досліджується у філології, антропології, психології, соціології, педагогіці, біології, інформатиці та інших дисциплінах» [7, с. 183]. Сутність художньої комунікації полягає у взаємодії, з одного боку, автора, з іншого – реципієнта, що відбувається в інтелектуально-творчому контакті і базується на ґрунті ціннісно-смыслових відносин. Подібний контакт потребує деякої підготовленості для спілкування. Проте існує ще і третій «співучасник» комунікативного процесу, це сам твір. Але твір не є безпосереднім учасником комунікації, він залишається лише посередником між двома головними співрозмовниками. Тому необхідно враховувати таку рису художньої комунікації, як інтерпретація змісту художнього твору [8], який для учасників комунікативного процесу стає художнім текстом, своєрідним каналом інформаційного повідомлення, і «ця особливість художнього тексту робить його специфічним для кожного, хто вступив з ним у взаємодію, бо щоразу він (текст) набуває нових сенсів і значень» [5, с. 113].

Специфіка мистецьких спеціальностей, які вивчаються у вищих навчальних закладах, полягає в тому, що вони наділені особливою мовою до спілкування, це художня мова. Її засобами передається інформація, яка розрахована на живий відгук емоцій, почуттів, індивідуальне сприймання, тобто «комунікація людини з мистецтвом як спосіб співбуття людини зі світом в різноманітних чуттєвих формах взаємодії надає можливість

здобути знання і досвід шляхом особистісного переживання та самопізнання» [5, с. 110].

Основними формами донесення інформації у мистецькій галузі можна вважати виконавську діяльність, мистецькі акції, власне художні твори. Реципієнт сприймає інформацію, що закладена у художніх об'єктах, неоднозначно, вона відрізняється умовністю висловлювання, оригінальністю, тому для її сприйняття необхідно особливим чином налаштувати розум, а також розуміти, що сприймається не реальність, а її художнє відображення в образах. Проте зрозуміти комунікативну структуру художнього твору не просто.

Завдання викладача полягає в тому, щоб донести студентам усю специфіку такої комунікації. Вивчаючи особливості виразних засобів таких видів мистецтва, як музика і хореографія, як образотворче і декоративно-прикладне мистецтво, як архітектура і дизайн, студенти засвоюють їхню художню мову, що базується на жестах, звуках і зображенні, а в процесі ознайомлення з різними мистецькими технологіями і видами мистецтва, історією та теорією культури і мистецтва, з національними художніми традиціями та концептуальними ідеями сучасного мистецтва, здобувачі вищої освіти розширюють погляди на художню діяльність та специфіку художньої мови. Через розширення уявлень про виразні засоби художньої образності в творах має розвиватися розуміння, яким чином може відбуватися процес комунікації безпосередньо з твором будь-якого виду мистецтва.

Навчання мистецьким дисциплінам спрямоване на засвоєння студентами самих різних видів інформації, за видами – це усна, письмова і візуальна інформація, за змістом вона включає в себе знання, вміння і навички, якими мають оволодіти майбутні фахівці. Все це одночасно складає умови формування комунікативних компетентностей. Цей процес пов'язаний з процесом сприйняття мистецтва. Музичні твори сприймаються завдяки майстерності виконавця і дане сприймання засноване на сполученні звуків та їх співзвуччя, їх виразності, що може вивзати у слухача емоційний відгук та відобразитися на настрої; хореографія також має музичну основу, але головним комунікативним засобом тут є мова жестів і рухів; комунікація під час сприйняття творів образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, об'єктів архітектури і дизайну заснована на візуальному сприйнятті, під час якого людина реагує на колір, форму, принципи зображення.

У процесі освоєння мистецьких спеціальностей необхідно створювати такі умови для формування комунікативних компетентностей, при яких здобувачі вищої освіти зможуть проявляти ініціативу для вирішення будь-якої проблеми. Викладач шукає і пропонує методи, прийоми, засоби для більш продуктивного вирішення проблемних питань, а студенти мають знайти більш ефективні форми для їхнього вирішення.

Форми діяльності для розвитку комунікативних компетентностей у мистецькій галузі доволі різноманітні: художні виставки і арт-

проекти, майстер-класи, перформанси і флешмоби, концерти і театральні вистави, наукові конференції та науково-практичні семінари, волонтерська діяльність, яка в умовах воєнних часів набуває особливої цінності. Актуалізація діяльнісного підходу здатна активізувати пошук студентами найбільш прийнятної для них способу реалізації своїх комунікативних здібностей.

Виокремлюючи рівні комунікативності, О. Кравченко-Дзондза пропонує звернути увагу на чотири таких рівня: «перший рівень – неусвідомлена компетентність, другий – репродуктивна компетентність, третій – продуктивна компетентність, четвертий – творча компетентність» [3, с. 207]. Важливими критеріями для визначення змісту цих рівнів можна вважати ступень володіння певними навичками, уміннями, знаннями та здатність студентів до конкретної діяльності. На деяких рівнях комунікативні компетентності формує викладач, а остання – творча компетентність – залежить від готовності студента до самореалізації творчого потенціалу. Саме тут проявляється найбільша підготовленість студента до соціалізованої адаптації та здатність його діяти самостійно в самих різних умовах.

Важливим етапом у формуванні комунікативних компетентностей є контакт студента мистецького напрямку безпосередньо з художніми творами, під час якого відбувається оволодіння своєрідною мовою художнього висловлювання. Такий контакт забезпечує комунікативна стратегія, яку визначають «як реалізацію інтенцій адресанта для досягнення комунікативної мети в ході комунікативного акту» [7, с. 185], при цьому важливе значення набуває інтерпретація художнього тексту [8]. Якщо сприймати будь-який твір із семіотичних позицій: усі твори є текстом, який має власні засоби мовлення. Відомо, що «сприйняття художнього твору підпорядковане індивідуальній підготовленості реципієнта реагувати на спосіб висловлювання творця» [1, с. 126], тому до розуміння художнього тексту і готовності його інтерпретувати студент має використовувати знання з інших дисциплін. Сприйняття мови художнього твору збагачується завдяки включенню у процес інтерпретації широкого кола можливостей і підходів – від художньо-естетичного до філософських, семіотичних, історичних тощо. Таким чином формування комунікативних компетентностей відбувається у міждисциплінарному дискурсі, коли поєднуються різні методологічні підходи багатьох навчальних дисциплін.

Під час різних засобів комунікацій у галузі мистецтва глядач або слухач може не отримати для себе відповіді на деякі питання. Це можна вважати позитивним моментом, бо таким чином сприйняття художнього твору включається в інтегративний процес, реципієнт повинен сам знайти ці відповіді та інтерпретувати твір, що значно збагачує його зміст і посилює значення комунікації.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Розглянувши роль і значення комунікативних компетентностей у навчальному

процесі студентів мистецького спрямування, ми виявили, що комунікація є цінним і актуальним етапом навчання під час підготовки майбутніх фахівців. Формування і розвиток комунікативних компетентностей відбуваються протягом усього періоду навчання, мають міждисциплінарний характер та спрямовані на інтегративний підхід. Необхідно розробити ефективні комунікативні стратегії для набуття знань, умінь і навиків та створити спеціальні педагогічні умови для активізації творчої діяльності студентів, яка є вищим рівнем сформованих компетентностей. У подальшому важливо дослідити специфіку комунікативних стратегій та визначити, яким чином вони здатні впливати на формування і розвиток комунікативних компетентностей у студентів мистецьких спеціальностей.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко О. І. Психолого-педагогічні основи розвитку художньо-естетичного та асоціативно-образного сприйняття у майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Наукові записки / Ред. кол.: В.В.Радул, В.А. Кушнір та ін. Випуск 135. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2015. 268 с. (Серія: Педагогічні науки). С. 125-128
2. Кнодель Л. В. Компетенция и компетентность в сфере обучения иностранным языкам: монография. Киев: ФОП Кандиба Т. П., 2019. 297 с.
3. Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення культурологічних дисциплін. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип 10. Дрогобич, 2014. С. 205-208
4. Луговий В. І. Компетентності і компетенції. Поняттєво-термінологічний дискурс. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Київ: Гнозис, 2009. 630 с.
5. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецтва: засади інтермедіальної технології: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 452 с.
6. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ: Видавничий центр «Київський університет», 1999. 308 с.
7. Синявська Л. І. Художня комунікація як різновид комунікації. Записки з романо-германської філології. Збірник наукових праць. Вип. 1 (43). Одеса, 2019. С. 180-188
8. Шевчук Л. М. Етапи інтерпретації змісту в процесі комунікації. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2009. Вип. 20. С. 722-725

REFERENCES

1. Kyrychenko, O. I. (2015). Psykholoho-pedahohichni osnovy rozvytku khudozhn'o-estetychnoho ta asotsiatyvo-obraznoho spryunyattya u maybutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva [Psychological and pedagogical foundations of the development of artistic-aesthetic and associative-figurative perception in future teachers of fine arts]. Naukovi zapysky / Red. kol.: V.V.Radul, V.A. Kushnir ta in. Vypusk 135. Kirovohrad: RVV KDPU im. V.Vynnychenka. 268 s. (Seriya: Pedahohichni nauky). S. 125-128 [in Ukrainian]
2. Knodel', L. V. (2019). Kompetentsiya i kompetentnost' v sfere obucheniya inostrannym yazykam [Competence and

competency in the field of teaching foreign languages]: monografiya. Kiyev: FOP Kandiba T. P. 297 s. [in Ukrainian]

3. Kravchenko-Dzondza, O. (2014). Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentsiyi studentiv u protsesmi vyvchennya kul'turolohichnykh dystsyplin [Formation of communicative competence of students in the process of studying cultural disciplines]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyy zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Vyp 10. Drohobych. S. 205-208 [in Ukrainian]
4. Luhovy, V. I. (2009). Kompetentnosti i kompetentsiyi. Ponyattyevo-terminolohichnyy dyskurs. Pedahohika vyshchoyi shkoly: metodolohiya, teoriya, tekhnolohiyi [Competences and competences. Conceptual and terminological discourse. Higher school pedagogy: methodology, theory, technologies]. Kyviv: Hnozys. 630 s. [in Ukrainian]
5. Lepak, N. M. (2020). Formuvannya komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv mystetstva: zasady intermedial'noyi tekhnolohiyi [Formation of communicative competence of future art teachers: principles of intermedia technology]: monohrafiya. Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky. 452 s. [in Ukrainian]
6. Pocheptsov, H. H. (1999). Teoriya komunikatsiyi [Theory of communication]. Kyviv: Vydavnychyy tsentr «Kyviv's'kyy universytet». 308 s. [in Ukrainian]
7. Synyavs'ka, L. I. (2019). Khudozhnya komunikatsiya yak riznovyd komunikatsiyi [Artistic communication as a type of communication]. Zapysky z romano-hermans'koyi filolohiyi. Zbirnyk naukovykh prats'. Vyp. 1 (43). Odesa. S. 180-188 [in Ukrainian]
8. Shevchuk, L. M. (2009). Etapy interpretatsiyi zmistu v protsesi komunikatsiyi [Stages of content interpretation in the process of communication]. Naukovi pratsi Kam'yanets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenka. Filolohichni nauky. Vyp. 20. S. 722-725 [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КИРИЧЕНКО Олена Іванівна – доцент, кандидат мистецтвознавства, доцент, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми класичного і сучасного образотворчого мистецтва, дизайну та культурних процесів, естетичне сприйняття архітектурного образу та проблеми міської культури, освітні процеси та методологія навчання

ГАРБУЗЕНКО Лариса Володимирівна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва, декоративно-ужиткове мистецтво як засіб впливу на формування особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KIRICHENKO Olena Ivanivna – Ph.D., associate professor, Central Ukrainian State University Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: problems of classical and contemporary arts, design and cultural processes, aesthetic perception of the architectural image and the problems of urban culture, educational processes and methodological issues of study.

GARBUZENKO Larisa Volodymyrivna – Ph.D., associate professor, Central Ukrainian State University Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: training future teachers of fine arts, decorative and applied art as a means to influence the formation of personality.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2024 р.